

Twee gedichten

Leo Vroman

bron

Leo Vroman, *Twee gedichten*. Em. Querido's Uitgeverij, Amsterdam 1961

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/vrom001twee01_01/colofon.htm

© 2004 dbnl / Leo Vroman

Over de dichtkunst

Een lezing met demonstraties

Ik blijf geloven dat stijlverschuivingen speciaal in verzen van meer dan 10 seconden leestijd en ook in proza, een natuurlijke en min of meer nieuwe vorm van uitdrukking kunnen zijn. In dat geval is het vaak onvermijdelijk en misschien helemaal niet slecht om onpoëtische delen in een gedicht te hebben.

Ik herinner me van Max de Jong, dat hij vaak klaagde over ‘gaten’ in zijn gedichten. Veel mensen hebben die en sommigen hebben vermoedelijk veel werk verscheurd dat naar mijn maatstaf goed zou zijn geweest; maar die gaten hadden moeten worden opgevuld met iets geheel anders, desnoods de gewone waarheid of iets over hen zelf. Dat verdomd godderige van het volmaakt gedicht is ten slotte niet eerlijk genoeg meestal, kortom dan ook, ik zou graag de poëzie die men deze laatste eeuwen zo zorgvuldig heeft losgeweekt uit het dagelijks leven, schoongepoetst en opgeplakt, terugbrengen tot een ogenblik in de gebeurtenissen van de dag. In de fysiologie kan men ook niet alle conclusies trekken uit in vitro proeven met weefselculturen en geïsoleerde hoewel pompende harten; men moet altijd terug naar het in vivo experiment.

Uit een brief van Leo Vroman aan Bert Voeten, 27 november 1959

Ik geloof het nou wel:
ik kan dichten;
wat ik in verzen vertel
hoef ik niet meer te ontwrichten,
hoef van een kip geen vlerken te kraken
om er toch nog een hond van te maken.
Alles loopt op gewone voeten
en behoorlijk snel
want het rijmen hoeft niet meer te moeten;
maar dat is een diepgaand spel,
dat vormen van zinloze stoeten.
Toen ik bij voorbeeld hierboven
iets moest hebben op -ichten
kwamen daar gezichten,
lichten en doodsberichten al.

Heb ik dus twee lieve nichten,
hoe ovaal zijn dan hare gezichten
gevlucht in hun woonhuisplichten
ommeziend naar het wit weerlichten,
met in de schelpse veelgespichte
handen grote doodsberichten,
zeegezichten,
waterdichte
zeegezichten is nog beter.
Maar zie je, mijn nichten
doen dat niet.
Hoewel ik ze achter rammelende ramen
wel zien kan, Bé en Heleen samen
hartstochtelijk behuïld met regen
die dreunt rond mijn enkels en tegen
mijn slapen en koude oorschelpen,
kan ik het niet helpen
maar dit is nooit gebeurd,
ofwel dit is nimmer geschied:
het huishouden trok ze niet zo,

nooit zag ik mijn lieve nichten
 met zulke ansichten;
 volgens mijn kwaad geheugen
 was het weerlichten van hierboven
 goede rijm, doch een slechte leugen;
 en ook meen ik te moeten geloven
 dat geen zwartgerande brief
 ooit... toch, neem Heleen bij voorbeeld.
 Is ze zonder dit net zo lief
 voor de lezer, die nu reeds verveeld
 met een gewoon rijpe dame
 te doen meent te hebben
 inplaats van met een
 desnoods in blank vers te beschrijven
 damesvormig gewas
 gegroeid met behulp van verbazing
 uit een meestal negenjarig zotje?
 Op een rotstop gezeten
 kon zij de alpinist geriefelijk
 doen denken dat de pret twee
 gaten had gevreten
 in haar hoofdje waardoor de blauwe
 hemel scheen. O wee,
 geen gaten zegt mijn geweten:
 het rijm nam die regel weer mee.
 Excuus voor het klankherkauwen.
 Mijn linkerwang is gespleten
 van het kakelingen eten.
 Ik word in mijn brood gebeten.
 Ik ben Knerfjeslaus geheten.
 Mijn oorlel wordt ingekreten.
 Kwisten kweekt Kikker-neten.
 Daar; van het rijm gekweten
 heb ik mij uitgespeten.
 En? Lieve praat-estheten?
 Zijt gij nog gezeten?

Ach, rijmen daar is niets aan,
maar het gaan waar de woorden gaan,
steeds nieuwe gedachten vandaan
(maan, hijskraan, hanetraan)
doet mijn hand
vaak eensklaps stilstaan, want
als dat met rijm en maat
zo gemakkelijk gaat,
waarom dan niet
als ik doodgewoon praat?
Ik ben dan heus doodgewoon,
en heb alleen een grote neus,
en Tineke een beetje erg lief,
maar dat is toch niet zo gek?
Ik vertel thuis niet zo maar sagen,
en sluit zelfs mijn magere bek
als kennissen mij vragen
iets uit mijn 'eigen werk'
('bah' zeg ik dan) voor te dragen.

Maar met leeg papier op schoot
dagen rare woorden op,
uitgedost met weerkaatsingen: dood,
nacht, en vermoorde dingen
waarvan de wuivende vachten
wiebelig meezingen
of week maar onwillig trachten
mij te doordringen.
Ik durf mijzelf graag te beloven
dat ik zelfs met één hand, daarenboven
met bijna dichte ogen
door mijzelf bewogen
tussen geweldige planten
geheel omgroeid kan raken;
er liggen olifanten
vermoeid van hun zachte vermaken,

met hun slurven in de armen,
in te ademen,
en een grazige warme
aan oogstijden verwante
bries beweegt de lage blaren
als dezelfde olifanten
uitademen, mijn haren
bewegen dan zelfs wat.
Men mag over hun levende lijven
heen rusten, en 's nachts blijven.
Wanneer men wenst te slapen
is een zakdoekje het wapen
tegen de stoppelbuik
netjes opengevouwen
zodat men geen schaars pruik-
gewas, maar slechts lauwe
kussenachtigheid
tegen een lome wang
en oksel, zelfs tegen een knie,
en slechts van tijd tot tijd
maar de gehele slaap lang,
voelt rijzen en dalen; wie
voelt wie adem halen,
kan men zich afvragen.
Vergeleken bij het trage, ja
plechtige ventileren
van deze geweldige heren
hijgen wij bijna.

Hier liggen we dan misschien.
Op het midden van een boomblad
zit een vogeltje dat
er van onder doorheen is te zien.
Zal ik je eens vertellen
- als je nog wakker bent -
van de slak die aan kon bellen?

Het verhaal is hier zeer bekend.
Daar was eens een huisjesslak
waarvan enkele zenuwcellen
neem ik aan, verschoven
of misdeeld moeten zijn geweest.
In ieder geval, het beest
scheen te denken, en bijna te geloven
met het midden van zijn voet,
waar andere slakken slechts goed
mee zitten, of desnoods kruipen.
Hij echter had edeler delen,
naar de geaardheid van
zijn stilte te oordelen;
wanneer hij nl. even geschrokken
van eigenlijk geen ruzie
zich een dag had teruggetrokken
kwam hij bijna tot een conclusie
in het hart van zijn spiralen,
leek het.

Als dit wie weet geniale
kluitje de kop uitstak
leek het slechts een droevige slak
die wat mede te delen had
maar nooit wist wat.
Tot iets lachte op een keer.
Toen deed hij dit ook maar niet meer.
Zijn vrienden en vriendinnen
kwamen nu niet meer binnen.
Door zijn gele en rosse wand
zag hij ze soms verschuiven,
en met hun horens wuiven
als stonden zij in brand
met hun slappe, kale kuiven.
En aan zijn andere kant
zag hij zijn lang, zacht hart
aan vage vliezen rukken.

Ruk alles voor mijn part
maar aan vale bruine stukken
probeerde hij dan te denken.
Ook dit wilde niet lukken,
laat staan dan ook gebeuren,
het bleef bij beelden en geuren...

Was het zijn overvolle
woning? Zijn eigen reuk?
Een onbereikbare jeuk ?
Op een vrijdag liet hij zich rollen,
en op een zaterdag
begon hij, met een deuk
in zijn huisje, rond te hollen
zodat hij er uitzag
als een bijzonder kleine
natte haas met zichzelf
nog op de rug ook.

Zondag rustte hij even.

Maandag kwam hij aan
op de gevel van Krugerlaan
nummer zeven.
Hij beklom de deurpost.
Hij bereikte het knopje
waaronder twee polen
(plus en min) verscholen,
en hij legde het vlezig kopje
erop, en likte een beetje.
Een kortsluitinkje ontstond,
en verweg, door een elektromagneetje,
sulde een stroompje rond,
en vormde een wisselveld
dat aan een hefboompje trok,
en dat sloeg op een kleine klok -

kortom, er werd gebeld.
Een dienstmaagd begon te lopen.
Ze deed de voordeur open.
De slak hief het zwarte gezicht.
De deur sloeg kwaad dicht.

Dinsdag en woensdag: regen.
Maar daar kon hij wel tegen:
Krugerlaan nummer negen.
Of het koper hem zo goed smaakte?
Of de schok hem gelukkiger maakte?
Waarom hij dit ook deed,
hij had weer beet.
Een klein meisje dit keer.
Het zag hem, zei 'dag meneer'.
Ook deze deur ging dicht,
maar weer open, even later:
het kind, met een glaasje water.
Ze hield het voor zijn gezicht,
hoewel ze bedremmelend voelde
dat hij dit niet bedoelde.
'Wel te rusten dan maar'
zei ze. En vandaar,
donderdag: nummer elf.
Wel wel, mevrouw zelf.
Of liever: donderdag, nummer elf,
verzin de rest maar zelf.
En vraag je je bovendien af
of we nog op die olifanten-
buik rusten, bedenk dan dat
de onzekerheid soms werkelijker is
dan de zekerheid.
Het einde van een verhaal
is zo nutteloos als het kabaal
dat een symfonie besluit:
het wist het voorafgaande uit.

Ik wil je zo makkelijk niet kwijt,
zie je liefst een hele tijd
naliggen en zitten
alsof je zo pas nog die witte
zakdoek hebt uitgespreid
op het bolle slapende beest.
Helaas, dit zoek ik het meest:
het schadeloos besmetten
van je alledaagse leven
om je bij voorbeeld even
het optellen te beletten
van geld, het verdelen van pap.
Dit klinkt misschien als een grap,
een fladder-, een eiwitlicht,
of zelfs kodderig gedicht.
Het is mij dodelijke ernst.
Besef wat ik met je doe:
ik smijt woorden op je open
eigenaardige ogen
en je dicht lijkend hoofd van jut
verandert; wil je beweren
dat je schedel, hard genoeg
om keistenen te bezeren,
tegen dit vers is beschut?
Als je alles vergeet wat je ziet
ben je veilig; anders niet.
Ik heb je twee meisjes beschreven,
met olifanten doen leven,
en met een waanzinnige slak;
en je hebt dit met gemak
(of met moeite, dat weet ik niet)
zien kleur worden en bewegen.
Keer dan tot het warme gebied
waar mijn woorden zich reeds toe keren,
en dat languit genesteld is tegen
de binnenkant van je kleren:

jezelfste, je allerijst
met wie ik iets raars bedrijf,
nu ik met woordjes wrijf
langs je vinger die aanwijst.
Ik probeer je niet te ontleden
tot wieltjes en willetjes lijf:
we zijn beiden rarigheden,
ik, maar jij het meest,
want ik schrijf alleen
maar jij leest.

Nee, zelfs om de wildste haat
word ik niet kwaad;
het tedere van afgrijzen,
het onthullerige van rillen,
het wulpse van moeten gillen,
zijn daadvlagen die bewijzen
dat we geen kramp kunnen snappen
van de griezellige grappen
die als een dol bot mes
onze tong, en kin, en keel en
omlaag in tweeën kunnen delen.
Een lachje springt dan uit de bres,
een uiterst klein kwelen,
of misschien bij de bange velen
voor wie haat al te grof lijkt
op liefde, hele-
maal niets.

Mogen we hierover praten?

Nou dan.

Wat wij het meeste in anderen haten
zal wel dat zijn wat het afzichtelijkst is
om morgen mee te ontwaken:
grote dikte, ouderdom,
achterlijkheid, kortom
de nare verwateringen
van de meest kostbare dingen,

de man die het meisje slaat
om de liefde die ondergaat
terwijl zij tezamenwringen
in elkaars vette haat.

Als een zwarte paraplu
hangt ons de angst boven het hoofd
voor het ontzaggelijk nu,
er wordt haastig van angst geroofd,
beloofd, geliefd, geloofd.
'Hoe anders, hoe kalm' hijgt men
'was vroeger dezelfde stad,
en hoe dom, en hoe heerlijk was dat.'

Ja, waarheen zijn de helden vertrokken
wier beelden uit hout zijn gekerfd,
doch met ogen en vingers ontverfd,
alsof onder hun keiharde rokken
de strijdlust sinds eeuwen bederft?
Waar zijn de mannen met zwaarden
die zich brullende diep in de wouden
verloren, met gaasmaagden trouwden,
en dan brullende paarden?
En waar zijn de smachtvolle vrouwen
die, een hand op het borstbeen gedrukt,
hoofden bij bloedige baarden
omhooghielden, vers geplukt?

Ze zijn niet verdwenen, want
kijk maar eens in de krant;
verleden week bij voorbeeld
vloog een bus vol mensen in brand
waardoor negen meisjes en hun leraar,
god, vergeet ze nou maar,
ze zijn al weer koud,
ja maar deze leraar dan

riep, toen het zo licht werd:
don't panic, don't panic,
het spijt me, zo iets kan
ik niet, dit geroep
in de reeds kronkelende troep,
het spijt me, maar zo iets kan
ik nooit, vooral hem niet vergeten.
O, de meisjes, veranderend in eten,
braden wel mijn fantasie
die brandende moet raden
naar de onbeheerste dingen
die ze deden ten slotte
met hun onherstelbaar kapotte
grijpdelen, het belachelijk zingen
van hun vele lichaamswater
een onraadbare werkelijkheid later,
maar vooral het vermoeide openspringen
van de zoetelijke schedelpan
waaruit een thans takdunne man
luid tot zijn stilte toe wilde
dat de anderen niet zo gilden.
Wat anders is een held
dan zo een die groot geweld
met iets uiterst kleins bestrijdt?
De verslagene, het bovenlijf kwijt
vecht voort als nog slechts één been
over is; nee, één teen
welke zich tussen jurk
werpt en schurk,
zodat diens geweldige degen
bonst en afbreekt tegen
dat benige stukje held.
A, daarvan wordt gretig verteld.

Maar vertel me liever van jou,
van je sappige witte cellen

die zich door je bloedvaten storten
op een stofje, hun hete korte
leven uitputten, hun vellen
loom laten ontleden;
als je houdt van heldhaftigheden
probeer mij dan eens te vertellen
hoe de kiem van een gedachte
door je grote hersenen dwaalt,
volle dagen, eenzame nachten
als de droom der verwarringen daalt
over synapsen, dendrieten
die van zichzelf genieten
in het hartstikke donker gebouw,
hoe dat handjevol elektronen
voortworstelt om je te redden,
dat slaperige lichaam van jou
waar geen tientallen wonderen in wonen
(zo durven de mijne te wedden)
maar vele, vele miljoenen.
Het is goed om een beetje te weten
wat zich binnen de lijven bevindt
die men al of nog niet bemint,
van het ademen en het eten,
van het andere dingen doen,
en degeen dan, met wie men wil sterven
nog vóór het onhandig bederven
een bijzonder ernstige zoen
met het levende lipwerk te geven.
Zit dan, en denk eens even
aan de hoorbare heldendaden
die onder de huid zijn te raden
waar wankelende, licht ontstelde
organen misschien wel strijden
om andere niet te doen lijden -

wat zijn dan volledige helden?

Wat kunnen wij ons vermeten
om ooit, ooit iets te weten
van het waanzinnige werk
dat de werkelijkheid begaat
in het hoofd dat een man op straat
die er toch bruin uitziet en sterk -
het hoofd dat hij ongemerkt
opeens tussen de handen klemt?
En de moeder dan, die een kind
onder water, niet vindt
wier hart opeens wordt geremd?
Waarom weeg je de bijnieren niet
van de knaap die alleen aan een front
met aan flarden gescheurde mond
doodschiet, en doodschiet, en schiet?

Hoe verflauwd zijn zo de smaak
En de scheiding van goed en kwaad.
Als die vreemde boom nog bestaat,
waarom keert men dan niet, en vaak,
terug naar het paradijs?
Misschien is het zwaard al verkoold
en de engel verteerd, of verdoold
op een speurtocht naar ver gekrijs
en bijgelicht met een vlam
zo kras en koud als ijs,
en ligt het karkas van een ram
half door geweldige poten
begraven onder de grote
boom, met een soort boterham
ernaast, en een blote
gebruinde aap: Adam,
de onderbuik ietwat verschoten,
en een lapje van vijgeblaren
op laag voorhoofd en haren.
Maar tussen lange grassen

en de lagere struikgewassen
langs de verkoelende stromen
staan hoge bloeiende bomen,
waarvan de waanzinnige bloemen
ons vreemd bekend voorkomen.
Er klinkt een kikkervet zoemen
uit de welige harten daarboven...
Indien we hierin geloven,
komt de herfst dan nog op tijd?
En verspreidt de gehoopte soort vrucht
dan niet zo'n walgelijke lucht
dat alles ons spijt?
Wellicht is goed-en-kwaad
niet eens waar alles om gaat.
Wellicht is het straks genoeg
om iets, iets maar, te begrijpen
wanneer we ons zitten te knijpen
met de dood voor de boeg.

Maar dit is al zo vaak gezegd.
God ik ben soms zo moe.
Ik merk tussen mijn slapen zo slecht
wat ik elders doe.
Hoe uiterst klein voelt mijn kin;
neem ik hem in mijn linkerhand
dan zit daar haast niets in,
zo bedrukt als een stukje krant,
zo druk, zo dun, zo gebruikt
voelt hij, en mijn handpalm ruikt
naar een klein warmhartig beest
dat traag uit mijn kaakje leest.
Straks moet ik nog eens doorpraten
over helden, hun goed en kwaad en
hun afkomst, maar nu
is me dat allemaal
al te cerebraal,

ik zuig nu liever en bijt
zacht op mijn slaperigheid
zie groene blaadaeren, hangende
armen, de wang streelt
het droge oppervlak
van de koele, veel onverdeeld
bijna stromende rivier,
van arm water arm waterdier
hoe lang nu hoe lang vallen
de lippen over de mond
wateren der gaapwallen
hoe lang is drie maaltallen
hoe breed is blond
als de grauwe kapitein
de oogbaarden uit zijn
bedroefde binnenzak
loswerkt en tegen de zon
op zijn bijna dooie gemak
omhooghoudt? Zeven ton
zo breed is dan het haar
het is onkietelbaar
is dat niet raar
kijk maar voel maar
daar daar, fluisterde vlug
de van voren verstoorde dame.
Ik trad een stap terug
want vreemde bewegingen kwamen
onder haar jurk te weten
van een lange ongegeten
vrij harde trombone-lus.
'Brets, braatel!'
Dat was het dus,
de gestalte was klassiek
en met kaakslagen opgevoed,
ze wilde geen kinderlijk bloed
bloeden maar gegoede muziek

ten berde ten deftigen berde
 brengen ten berde ten bierde
 haar lange goederen tierden
 haar zware geluiden versperden
 de voorruit van vaandrig tot braamen
 de jaarlappen vielen tezamen
 en stortten zich los van de ra
 als drie geweldige gieren
 die vlerken laten vieren
 en wier duistere wrakken weldra
 allerhooigst over ons heen
 zullen neerbonzen en kwakken.
 Ze laten zich echter braaf zakken
 en voelen in het algemeen
 aan als een zeer lichte vracht
 och wat zacht ik ween
 inkschappen uit het jukbeen.

Voorwaar echter evenals neen,
 het is geen nacht; zie zo,
 ik ben alweer klaarwakker.
 Wat ik nu wilde proberen
 is niet makkelijk.
 Nadat we het over helden gehad hebben,
 en over de moeilijkheden bij het meten
 van hun motiveringen,
 aangezien zelfs indicaties
 ter bepaling van het teken
 (plus of min) ontbreken,
 en aangezien bovendien
 het kolkende scheppingsverhaal
 de verkorte droom is, misschien
 het relaas in geschrokken taal
 over iets uit een ooghoek gezien
 en nooit goed, maar ook nooit helemaal
 vergeten en verstaan,

doen wij er beter aan
 met helden en hun prooien
 geschiedkundiger om te gaan
 dan door standbeelden van de dooien
 te planten, om om te gooien
 of om te laten staan.
 Hoe vormden hun paden zich vóór
 de geboorte van hun voetspoor?

Laat ons het ledig begin
 van de ruimte overslaan.
 Neem de schuimende oceaan
 met nog niets levends erin
 bulderend tegen de rotsen.
 Hij stinkt ongelooflijk naar vis,
 maar geloof me, er is
 nog niets dat leeft,
 stenen botsen tegen elkaar,
 het onweert soms,
 de storm scheert
 fluitend over de golven,
 maar de eigenaardige geur
 van het water, de wisselende kleur
 die opdrijft en weer wordt bedolven
 komt van stoffen die bijna even
 in het zonlicht tot leven
 komen, maar nog niet.
 Zwevende aminozuren
 vormen soms eensklaps een keten;
 hun zwiepende structuren
 beginnen fosfaten te eten,
 en vallen weer uit elkaar.
 Doch dit onbeholpen gepaar
 gaat elders blindelings voort;
 nog een, nog een miljoen jaar
 wordt er geboren, verstoord,

en verhittend geadsorbeerd.
Moleculen die weeïg ruiken
kruipen op hun buiken
en worden gebogen, geveerd,
en versierd door de sierlijke grond
waarover die dingen
rondgroeien en afsterven.
Dit klinkt vreemd maar
veel hiervan is waar.
Er bestaat nog geen bederven;
geduld, geduld. Binnenkort.
Het rusteloos water wordt
schuimiger, dikker en grijzer.
Atomen magnesium en ijzer
worden door porfyrienen
omhelsd, en de nucleïnen
krimpen ineen tot spiralen
en vormen opeens duizend malen
zoveel dergelijke vormen,
zoveel kleine, taaie wormen
dat een dikke gelei ontstaat
welke moet ademen,
en waarin de rosse stralen
van de zon als die opgaat
versuikerd en ingemaakt
worden, tot 's avonds laat
deze groenige gelatine,
tot balletjes verdikt,
met zijn hongerige proteïne
van zijn eigen suiker likt.
Lieve algen en wieren!
Als groen en levend haar
drijven ze op het water;
nooit eten ze elkaar;
ze zuchten lucht van het licht.

Wat er gebeurd is, later,
weet geen hunner, maar
misschien stuurde een zonnevlek
wat ziekelijke kracht
een algje in; dit werd gek,
maakte midden in de nacht
vet wordend en bleek
zijn huidje los... een week
kwibusje trad naar buiten
en liet zijn buikje tuiten,
maakte er twee armpjes van,
en toen, ach kleine ellende,
daar had je het dan,
laat ons het hoofd afwenden,
is hier in dit zeegroen oord,
doet dit zielige onbekende,
wordt dit dan de eerste moord?
Het walgelijke dropje
omhelst zijn hulpeloze buur,
zoent hem diep in zijn sopje,
en slobbert aminozuur
uit hem, als uit een kopje.
Bitter drankje, bitter uur,
verbitterend nieuw genot.
Waar was het zoveelste gebod?
In alle ernst: hoeveel eeuwen
kwam leer om leerplicht te laat?
Maar natuurlijk, er bestaat
geen gebod voor luizen en leeuwen;
de kwaadheid is dan nog geen kwaad,
en eigenlijk heb ik geen zin
om dat nietige puistje van haat
waar de alg niet eens over praat
te volgen of te ontleden
naar boven of naar beneden:
alles heeft, niets heeft een begin,

en om zo van eitje tot aap
het siermoorden te zien groeien
daar zie ik geen tijdverdrijf in,
en ik heb ook te gretig slaap
om mijn magere hoofd te vermoeien
met het eindeloze vertwijgen
waaruit wimpers en vingers ontstonden
en onze koppige monden
met hun atletische tongen
die van ongeremd gespuide
huilbuien, platgezongen
symbolische geluiden
weten te fabriceren
in dertig jaren te leren
in dertig jaar weer vergeten.
Voelden wij maar wat wij weten.
Er zijn ook al te veel
wonderen in onze lijven
die de wonden warm doen blijven
om verbazing voor het geheel
van tientallen ponden te voelen
waarmee wij het kleine doen
en het grote misschien bedoelen;
als ik Tineke in haar zoele
zonnige halsvlees zoen
betekent het: mooie ogen,
en klappers die door de blaren
der klapperpalmen storten,
en altijd het lange varen,
het lange kielzog, de korte
jaren van lange dagen.

Maar soms vraag ik me af:
hoeveel helpt zo'n betekenis
als haar vlees geweken is
voor het hardhandige graf;

hoe maak ik een veilig verpakt
 en fatsoenlijk op te bergen
 stroopje van haar zo erge
 hoe maak ik een goed extract
 van haar erge innigheid
 als zij straks in elkander zakt?
 Verdomme dan ben ik haar kwijt.
 Flauw, ik ben niet bevreesd
 voor mijn eigen vergaan
 want ik weet het: er is niets aan,
 ik ben ver genoeg geweest.
 Koortsig, zonder bewegen,
 heb ik vloer en licht verlaten,
 uit voelen, zien, en praten
 woelend vallende weggestegen
 via grote zwarte kamers.
 Door het dak van de dood gestuit
 sloegen mollige vlezige hamers
 mij daar toen wakker uit.

Maar ja, bedenk eens iets
 als je er even niet bent.
 Knap is de oude fiets
 die zijn berijder herkent
 en knap is de worstelende romp
 die de armen met opzet strekt
 naar de snelle doorzichtige klomp
 welke huilend naar buiten lekt,
 of lachend, of niet bestaat,
 weet ik hoe dat precies gaat.
 Kijk, ik geloof niet in slechts één ding,
 en schrijf blijkbaar niet in één stijl,
 ik giechel graag terwijl
 ik vloek, mompel en zing.
 Verwacht van mij ook geen advies.
 Liefde, maar geen advies.

Ik vind alles wat je doet
eigenlijk lief, dus goed;
misschien omdat je dit leest
met het hoofd zo dichtbij
beteken je even het meest
voor mij.

Daarom is het ook
dat ik soms een beetje gek
of stijf doe: als in een gesprek;
en daarom verandert mijn stijl,
omdat iedereen verandert terwijl
hij verandert.

Daarom praat ik zelfs
door mijn eigen gedichten heen:
de voor sommigen heilige band
tussen dichter en gedicht
wil ik strekken tot in je gezicht,
ik heb vreselijk het land
aan begrenzing, maar niet aan grenzen.

Ik houd integendeel
van deze wereld zoveel
om die ijle grenzen waarover
ik zeer voorzichtig stap;
daarom ben ik een allesgelover,
ik ben graag voor een paar seconden
joods om naar een grap
te luisteren, en werkelijk
nogal katholiek in kerken
hoewel soms niet de juiste
(ik kan kleine verschillen niet merken).

En aldoor ben ik gewoon
(of niet), zoals jij.

Buig het hoofd dus niet voor de poëet
of buig nog dieper, misschien
als je goed kijkt, wie weet
krijg je dan niet iets beters te zien,

even geïnspireerd,
 want nergens kan je je wenden
 of de massa van je lenden
 vormt het bezielend gewicht
 voor het groot inwendig gedicht
 dat zelden geluiden behoeft.
 Wees bescheiden noch boos noch bedroefd
 maar bloos met het mensengezicht
 en eerbiedig de dichter niet
 dan om het paren dat hij in een lied
 verpaarst en vergeelt met gedachten.
 Je hoeft zelf immers niet lang te wachten
 tot je tedere albumsgewijs
 dicht liggende vroegere nachten
 of de komende, hun zachte
 uren wijd voor je aandachtig...
 hoever moet ik gaan?
 Enfin, in ieder geval,
 waar denk je desnoods dan aan?
 Kleine zilveren veren
 vogels die misgeraden
 lange dunne draden
 daglicht naar late kaarsen
 werpen, tuiltjes kindermaden
 die verleppend van het paarse
 puddinglachen op een fles
 met een kurk tussen de lippen
 tranen uit hun konen hippen?
 Monden maken met een mes
 en waardoor desnoods gewone
 keukenkranen binnenglippen?

Vrees niet de nieuwe symbolen,
 breuk, zakdoek, steenpuist, gil.
 De roos, de gedroogde violen
 zijn niet gestorven, maar stil.

Onder 'lier' en 'leest' verborgen
sliep altijd een blote bil.
Wacht maar, vandaag of morgen
wordt de naaktheid ons weer te kil.
De poëet zal voor sleepjurken zorgen
zodra hij weer wil.

Maar voorlopig mag je nog dromen
van buiken waar dode bomen
krakend in binnenkomen,
het beddegoed van je verlangen
om de stoel van je moeheid gehangen,
kortom, al het A van je B
mag nog in de C van je D.
Als je zo hardop durft te praten
moet je het vooral niet laten,
maar misschien is dit alles geen kunst:
vraag eens aan de psychologen
wat zij met hun eigen ogen
zagen, vraag het als een hoge
en professionele gunst.

Geloof me, iedereen kan dichten,
er staan verzen in de krant
platgedrukt tussen berichten
aan de voor- en achterkant,
een fregat zinkt in je beker,
en een epos, vast en zeker
ritselt in je klerenkast,
lyrisch wenen in je kussen
blanke verzen. Ondertussen
aait een ode in je bast.

Schrijf ze niet, voel ze alleen,
ik wil niet met jouw tranen treuren
en met jouw plezier belast

je beschaamde dichtwerk keuren,
kan mijn eigen niet verscheuren
maar het jouwe vast.

Ballade

I

Toen ook deze morgen de zon opkwam,
en de koeien opnieuw bewogen,
ontwaakte het jongetje in het gras
en opende de ogen.

De boterbloemen, door elkaar
gestrengeld met ranken wikke,
voelde hij aaien door zijn haar
en zag hij boven zich knikken.

Hij was nu negen jaren oud;
leefde van zwijnenzog,
zoerbessen, lorst en hartsaphout.
Zijn wimpers krulden nog.

Wat hij van vleesgeboorte wist
was hem op sombere toon geleerd
door het vee dat paarde in de mist
en door de nevelen scheen verteerd;

ook dat er maar één dag bestaat
die elke nacht bebloosd, getergd,
omwentelt en het hel gelaat
in de oude grauwe aarde bergt.

Dan plonsde het eensklaps loodzwaar ooft
of droop de nacht gevaarlijk;
dan boog hij, als de dag, het hoofd
en snikte onbedaarlijk,

vanwege de lucht vol vreselijk gas,
en zeer verkeerde wouden,
en monsters die in het blazend gras
neerstortten en herkauwden,

en ook vanwege onze dood
waar hij nog niets van wist -
terwijl de koeien droef en groot -
en paarden in de mist.

Op deze morgen was het dan,
toen alle boterbloemen langs de kanten
der sloten bloeiden en ook bloemen van
anders genoemde planten,

dat een mamaatjesvolle koe
naar het jongetje toe kwam,
en poot na poot, van tonheid moe,
stilstond, geweldig tam.

'Ik heb twaalfduizend negen maal
dit weiland afgegraasd'
sprak zij, 'en nog is het niet kaal.
Droef ben ik, en verbaasd.

Wie ben ik als de slager daagt?
En waarom vreet ik voort?
Opdat mijn dochter broeken draagt?
Mijn zoon een schoon wit boord?

O God wat heerst er in dit beest'
(zij sloeg zich met de tong)
'dat immer broedend en bevreesd
urkte en dan weer opsprong?'

Zij hief het hoofd van veertig pond
en loeide: 'méér dan koe!
Een andere stoom komt uit mijn mond!
Ten minste af en toe.'

Zij had een smal en zacht gezicht
met lange lieve rimpels waar
wanneer haar blik neer was gericht
de huid warm was en kusbaar.

De jongen stond dus voor haar op
en hing een armpje om haar hals;
de geur der eindeloze kop
maakte zijn beenderen mals.

‘Ga nu maar eventjes opzij,’
sprak zij, ‘lieverd, het duizelt mij,
zo bitter snel golft het getij
der bloesems mij voorbij.

Ik voel mij vreselijk, vreselijk naar’
fluisterde zij en spreidde
haar beide voorpoten en haar
beide achterpoten uit elkaar,
en liet zich raar neerglijden.

Hij legde zich neder met de wang
op haar gespannen bast,
dodelijk moe, het was niet lang
of hij sliep warm en vast.

Door het dreunen van haar grote hart
en het ruisen van haar longen
droomde hij dat er verweg werd
gedanst en zelfs gezongen.
Diep in de nacht hoorde hij een zwaard
dat viel, stoelen die werden verschoven,
daarna geloop, gelach, de Waard
nam de zingende ketel van de haard,
goot het water in de oven,

en men stapte door de kou bedaald
naar buiten en naar boven.

Toen de knaap, door deze eenzaamheid
geërgerd, moest ontwaken
scheen de maan zo woest dat hij een tijd
in de zon op een slordig laken
dacht te zijn uitgespreid.

In de verstijfde plooiën van
het afgestorven beest
miste hij toen het mooie van
wat moederlijk was geweest.

Hij greep een levensgrote hoef
die hoog naar boven stak;
hij trok zich op en voelde haar stroef
en taai zijn, als een boomtak.

Toen hij zich naar haar lippen boog
steeg met een stervend lied
een vlieg op uit haar open oog
en toch bewoog zij niet.

Hij wreef zich woorden van de mond
met dichtgeknepen handen,
zijn hart scheen toen hij weer opstond
te happen met slag tanden.

Hij liep recht als een zoontje weg,
zijn schaduw, zonder dat hij het wist,
joeg dieren op over de heg
en paarden in de mist.

Andere paden, en stompere klei;
 in donker badende, krommere hei.
 Wazige slangen van buikwit zand.

Van het waden door wekig en waterdroog strand
 en grote leegte ontwaarde hij
 dat hij liep in een ander land.

*Lieveling, wil liever bij mij komen
 aan het al te lage raam, de maan is los
 er staan vanavond bomen
 er staan vanavond bomen in het bos.*

II

Hij zat met planten die weldra
 zich raspand moesten vouwen
 en vroeg zijn kreunvriend Kaddelbraa:
 ‘Hoe kan het zijn dat na hierna

gebarsten mannen en vrouwen
 bedauwd met schaarse schimmelkracht
 uit hun met klei gevulde mouwen
 kluiten wegkeilen in de nacht
 en Halelujah kauwen?’

‘De haren’ sprak zijn donkere vriend
 ‘spinnen vermagerende lust
 met gort en gortgetouw gerust,
 men wordt van grondbed gorgelziend

en in het worsthard wordend hart
ontbot een dikke dode pit
God God waarom zeg ik dit.
Wantrouw mij voor mijn part.'

'Neen neen' zo brak de jongeling,
'God weet dat ik niet sterven wil,
ik leg de hand op Uw gegil,
als ik dan luid Foramen zing

voel ik in U een gouden ding
van krullen, varens, en getril
maar in mijn oren wordt het stil,
en branding; en schemering.'

'Neem dan een klaverblad van vijf,
en spies het aan een schelvisgraat;
lees daags het Algebred, en haat
het lijf, speciaal het onderlijf.

Draag daaromheen een knevelvacht
van meeuwen met een speld geslacht,
en rijg een sparrevrucht voorgoed
vast aan de zool der linkervoet,
zie dat zij dan vóór middernacht
altijd voldoende bloedt.'

'Zulk lijden in één levenstijd
dat lijkt mij ruimschoots werk en pijn
om anderhalve eeuwigheid
voor twee personen waard te zijn;

geeft God mij graag een eeuwig leven
hoe wil hij dan dat ik het even
ongenoten terug zal geven?
Zo'n schuwheid lijkt mij overdreven.'

'De gramschap van het ondergronds
breekt het brokaat van Uw brochure,
reeds branden grotgekaatste vuren
Uw blikken engelen binnensmonds!

Is dan het wonder niet genoeg
dat Gij, geteisterd door organen,
vrijwillig bloederige banen
zou trekken omdat Hij dit vroeg?

Welk oerdier kan zich heilig heten
dat zoals ik de linkervoet
omdat het weet dat dit zo moet
tot op het heupbeen heeft versleten?'

'Ja, voor Uw eigen voortbestaan
heeft U misschien al veel gedaan,
maar is daar nu wel zo veel aan
indien Uw vrienden straks vergaan?

Als God U zo aan zich verbindt
is hij een onvolwaardig kind
hetwelk de eigen duim verslindt
omdat het zich zo lekker vindt.'

Door het eigen bittere betoog
verbitterd sprong de jongeling
op - en een helle boog
ellendig bloed ging

uit de flank van Kaddelbraa...
'Je hebt het niet gedaan!' riep hij,
'maar toen je zitten ging naast mij
stak je zakmes uit - daarna,'

‘Waarom hebt U niets gezegd?
Prop mijn zakdoek in Uw zij,
U bederft Uw hele pij.
En zit niet zo vreselijk recht...’

‘Ik had zo graag je ziel gered,
de tweespraak die zo goed begon
wilde ik zolang ik kon
voortzetten, daarom liet ik het;

nu belgt mij wieren in de lucht.
Ik voel mij in het ijlings gaan.
Heb ik mijn dunste hoofd weer aan
Moeder? Er is lijverzucht,

Moeder er is mooi weer vies
weer op komst mist paardenren.
Knaap. Vertel mij straks precies
wanneer ik gestorven ben.’

‘Vergeef mij niet, verga mij niet
wanneer U buiten op Uw kist
mijn aarde van Uw wangen wist
en beesten in Uw bekken ziet;

wanneer de dode in het riet
de dode uit het water vist
als maagden met hun bleek gebied
en paarden in de mist.

Is daar een goddeloos verdriet
dat uit vervloekte spleten sist,
laat mij het dan zijn die zich vergiet,
mijn romp die zich voorgoed vergist,

niet zij voor wie een lallend lied
over geboorte en dood beslist,
vergaan als hagel in de vliet
en paarden in de mist.'

Weggaand zag hij de raven niet
die lappen vlees, vaarwel gegrist
mijn vriend, en runderen in het riet,
en paarden in de mist.

*Lieveling, wil liever bij mij komen
aan het al te lage raam, de maan is los
er staan vanavond bomen
er staan vanavond bomen in het bos.*

*En in hun lover scharrelen menselijke vlerken,
kom eens kijken, zij zijn klaar om te vertrekken.
Hoe komen eensklaps onze eigen perken?
Onze eigen perken zonder hekken?*

III

Hij liep de harde dagen snel voorbij.
Zij boden hem geen beeld, geen oponthoud.
Van vele scheve deuren vluchtte hij
met groene hompen, zwetend zwoerd, en zout.

En zo de bergen in met blote voeten.
Steenscherven, glas; eens, toen een schemer daalde
glibberden zijn hielen op een zoete
geurige vacht van dode sparrenaalden.

Daar, met een sparrenappel in zijn hand,
werd hij begoten door een kokend hete drift;
hij vloekte - vogels stegen van het land
het dorstig denkerblauw een purperen gift.

‘Waarom de godvergeten hemel in?
Wat geeft God beter dan totale dood?
Als ik van bagger af opnieuw begin
komt er misschien een web, een tintje bloot,

beter dan deze zeurende structuur
waarvan geen kwab, geen klodder wil vergaan
die 's avonds huiverend voor het vuile uur
rot van het bidden om een eeuwig voortbestaan,
beter dan dit vlies rondom het brak en zuur

vulsel te plooiën, als het op den duur
opzwelt tot een huilerige maan!
Stort het liever bruisend in het vuur:
straks komt er iemand aan.’

Vloekend vergeleek hij ook zijn bast
met die der schilferende oude bomen;
maar toen hij weer tot kalmte was gekomen
had hij nog steeds de sparrenappel vast.

Hij zette zich na-trillend op een steen
uitziend over zwevende slaaplanden.
Hij vouwde het linker over het rechterbeen -
en eensklaps stroomde het angstzweet uit zijn handen.

Hij trok een draad uit zijn verweerde hemd,
en een scherp, doorboord stuk ijzerdraad
sinds lang voor deze pijniging bestemd.
Boos nu weer. Kwaad want bang. Want Kwaad.

Zijn hoofd leunde op het blokje lucht tussen zijn
ogen en de opgeheven naald; deze echter week opeens
vaag en dik uiteen tot twee palen; nu zag hij het
dal beneden, een baai, en zijn blik trok hem voorover...

Hij gleed eerst langzaam, als per fiets,
toen als per openstaande trein:
struiken flitsten langs. Toen niets
dan wilde vegen van geruis en pijn.

Ten slotte sloeg een boomstam zijn gezicht.
Een andere soort, warmere grond
prikkelde zijn zere ogen dicht
en rook naar water in zijn droge mond.

Hij lag lang stil, meer prettig dan kapot.
Hij prevelde: 'als dit opzet was geweest
had ik haast pijn genoeg om één verdoemde mot
de hemel in te laten, arm beest.

Kan het zijn dat ik, te vroeg met sterven,
ongeredden opsluit in hun lijken?
Meisjes die hun lippen wilden verven
of iets wekelijks wilden laten kijken?

Knapen die in streng gesloten kleren
de tirannie der liefde niet verstonden,
en de lust van het verwachten en verweren
op hun bange buik gezeten vonden?

De jongere, die ik zelf zo niet meer ben,
is nauwelijks door een hogere lust verslonden,
want al te gretig lijd ik mee met hen
en deel de gulzigheid van hun gesmolten monden.

Zelfs hoe de doodstuip mij straks moet bewegen,
 zelfs hoe de dood mij later moet verteren
 staat mij te weinig en te lekker tegen
 in de lust van het verwachten en verweren.

God, laat mij in dit opzicht niet alleen,
 maar wees vooral ook niet te meisjesachtig
 want zelfs de wijs waarop ik om U ween,
 is, wees niet boos, is, wees niet boos, waarachtig
 niet al te zonde, al te zondeloos.'

Toen hij ontwaakte was het namiddag.
 Hij hoorde verweg iemands adem gaan.
 Niet de zijne (het was zanderig waar hij lag).
 De branding van een grote oceaan.

Saladebladerbloemen, wondertoorts,
 karmozijnsblaas, handjeshouderwieren
 woeien in paasvacantiewind, en voorts
 schar relden er zomermorgendieren:

Karnwaggeltjes, elk met omzichtige oogjes,
 Zandknolsliertjes, Pruikverkoopsters
 (de pootjes heffend in aanbiddelijke boogjes),
 en zelfs Gestreepte Ooster-zitvlakloopsters.

Hij zag een Stilp de prieteldraden strikken
 om een Buikvachtvruchtje, en toen drinken,
 de laatste, druppel van het schilletje likken
 en als het ware snurkend nederzinken.

Er waren min of meer verklaarbare kleuren
 in de bijbehorende schaduwen op het zand,
 en waakzame zowel als slaperige geuren
 van kinderhaar en knieën, krijt en brand.

Ook stond een warme ruimte achter hem
 waar geen beweging was, als die door lenden
 gebezigd ter vervanging van een stem.
 Hij kon het hoofd nog niet goed willen wenden.

‘Is daar iemand?’ zei hij voor zich uit.

De stilte werd drie stappen groter, stond.

‘Kom maar’ zei hij aarzelend, maar luid.
 Er viel een schouderkoele schaduw op zijn mond.

Hij zat meteen rechtop, een dunne letter N.
 Zij was, begreep hij, een bijzondere vriendin.
 Zij spelden samen IN. ‘Ik ben’
 bekende zij ‘Blodite Su Lin.

Niet ik, bedoel ik, maar dit is mijn naam.’
 ‘Als ik nu spreek’ zei hij, ‘komt er een zonde,
 een slangetong slap uit mijn bovenkraam.
 Er wordt een struikje in mijn borst ontbonden.

Ik moet mij geloof ik laten onderbreken
 met oortjesbanden van verkeerd fluweel.
 Ik ga nu geloof ik Lange Taarten spreken
 en grote Wangen maken in het bruin paneel.

Ik ga een lieve plattegrond uitvouwen
 waarop de uitvluchten zijn aangegeven,
 ik ga een breischip voor je handen bouwen
 om in het ruim van sluitingswol te leven.

Wee de scheepvaart in je lange ogen,
 je lacht mijn donkere haven bijna dicht,
 mijn boot wordt door een iris ingezogen
 en stoot op wrakken, er is daar geen licht.’

'Pas op, er gaat iets in mijn ribbig kastje scheef.
 Als jij mij zo aankijkt, kijk ik jou ook zo aan,'
 sprak zij, 'Ik geloof dat ik een beetje duidelijk leef.
 Moet ergens niet iets worden dicht gedaan?'

Wat veel regen hè, gevallen dan, dit jaar?
 Het handjeshouder neen de duiflianen
 doen thuis moeten onze hanen, onze hanen -
 o waarom houden we zo van elkaar?'

Het is gerieflijker om fladderend en bonzend
 op te stijgen van een puur beweren,
 het maakt beroemder uit één oor een gonzend
 en onbedoeld geluid te produceren,

het geurt beschaafder onze nagels te vereren
 en kluitjes groene pap geperst uit vieze
 rozen en katten in een rare plooi te smeren
 dan zich in liefde leesbaar te verliezen.

Het staat gekleeder om, het voorhoofd fronzend,
 aan een staafje smeulend kruim te zuigen,
 dan zich te eerlijk, en speciaal te onzent,
 over twee geliefden heen te buigen.

Waarom dus tussen hun verliefde lijven
 - tenzij de inkt van armoe kan bevroren -
 platgewreven apenootjes schrijven
 om zich in liefde leesbaar te verliezen?

Laat ons dus liever hand in hand
 wegwandelen van dit paar
 (slechts met het hoofd) (in dit verband)
 (symbolisch) (en even maar).

Hun kussen dan, klonken als wijde sprongen,
door lange witte vrouwen flink gedaan,
en soms als Morse, door een mondje meel gezongen,
of natte voetjes die naar Zutphen gaan.

De bijen zagen vol verbazing naar hun raten,
de perebomen gingen liefst hun gang,
de meloenen moesten al een beetje blaten,
de groene peulen konden niet meer lang.

En nog liepen zij, hoewel een beetje zwaar
van de massa tranen die zij wilden wenen,
maar in de nacht verwarden zij elkaar,
en de kracht viel lachend uit hun benen,

toen vloeide de honing over, vielen de peren,
de meloenen brulden buil en braal,
en de peulen sprongen, maar het paar deed meer en
ruimschoots mooier dan zij allemaal.

Weken later besepte hij
dat zijn sterfelijkheid twee maal zo groot
was geworden, want ook zij
moest nog helemaal dood.

Het was morgenlicht, zij aten
waardevrucht met Proken, hij kon
de blauwe baai van waar zij zaten
zien tintelen als een voorwerp in de zon.

Maar het flonkeren als van een slecht verguld
en schilferend spektakelkleed
weerkaatste het vergaan van zijn geduld
en de vergankelijke die bij hem ontbeet:

'Je stem in groene glazen buidels bakken,
je adem in een blik, je sombere haren
in de juiste wendingen verpakken,
niets kan je langer dan ik spreek bewaren.

Hoe kan je zo met al je zachte
delen geheel bedaard op het vervloekt bedaren,
en het verpappen van de nadood zitten wachten?
Niets kan je langer dan ik spreek bewaren.

Hoe kan een nette god dit halsje slachten,
het zoete woorden stuipen van je lippen?
Geen lakens en geen kuise klederdrachten
houden de dingen die je straks ontglippen.

Als ik daarop moet wachten doe ik iets
om je organen eerder te vergaren.
Nu moet ik blind! Of weg. Want niets,
niets kan je langer dan ik spreek bewaren!'

Hij wierp zich zo verwoest op het verschiet
dat kleine dingen van hem achterbleven
om nog een beetje tegen haar te leven
en te bewegen onder haar verdriet.

*Lieveling, wil liever bij mij komen
aan het al te lage raam, de maan is los
er staan vanavond bomen
er staan vanavond bomen in het bos.*

*En in hun lover scharrelen menselijke vlerken,
kom eens kijken, zij zijn klaar om te vertrekken.
Hoe komen eensklaps onze eigen perken?
Onze eigen perken zonder hekken?*

*Gordijnen waaien maar de mensen sterven
 waaien een vaasje van het raamkozijn.
 Wie zal voor dat aan scherven?
 Wie zal voor dat aan scherven slaat, gestorven zijn?*

IV

Aarbleddak had oude ogen
 en een jak van stierenvacht.
 Wratjes waren op zijn droge
 wangen droevig aangebracht.

Door zijn bordkartonnen kamer
 kaatsten in paniek geraakte
 konken van zijn beeldhouwhamer
 waar hij mee te voorschijn maakte.

‘Scheppen’ riep hij ‘gaat van Au!
 hier moet nog wat suikerschuim,
 gaat vanzelf, zoals berouw.
 Nog wat ronder. Bloedt mijn duim?’

‘Niet Uw duim maar wel de steen -
 Hoe bewittigd zijn Uw ramen;
 waarom trekken ze niet samen
 om dit zieke uitzicht heen?’

Lucht met baksteen overtrokken,
 zon zo rood en zo gemeen -
 (achter hem vielen de brokken)
 zelfs het weer is hier van steen.

Hier wil ik nog wel bestaan,
om met met basalt bemorste
lieflijke basalten borsten
als met Su Lin om te gaan,

zo tot handbegrip gedreven
dat gemetselde pilaren
mij verlokken als de hare
en mij gruizen kussen geven.

De dode grauwe keien waar de
rotte hongerige aarde
en het reeds verbleekte strand
zo vervloekt mee naar haar staarden

wil ik wel met eigen hand
uit hun natte kassen rukken
om er lange lieve stukken
meisje van te schuren want

als drie honderd jaren later
uit een stil en tropisch water
steenslag van haar stenen vlees en
huid kan worden opgehesen

dat ik voor haar heb geschapen:
een schouder waar ik op geslapen
een hals waarin ik heb gemompeld
een oortje door mij overronpeld,

zullen om haar smaksel allen
in elkanders armen vallen
wenend om haar jonge mooie
eeuwig lange lichaamplooien,

plaatst men negentien pilaren
met fluwelen draap behangen:
vier voor ieder van haar wangen,
één voor het zoenen van haar haren,

en de menigte zal boeten
voor die gouvernantestammen
wier gelaten uit haar voeten
zijn gevormd haar neus haar hammen;

boeten dat hij niet zo groot
als een hooiberg kon beminnen.
O hoe graag werk ik mij dood!
Kom, ik ga meteen beginnen.'

Beitel, hamer, brood en water
wierp hij in een leren tas,
riep vaarwel, en twee uur later
stond hij buiten, zonder jas.

Onder een linde lag zijn vriend
met anderhalf oog te slapen,
kleine steentjes op te rapen,
te grommen: 'heb ik dit verdiend?'

De jongen had een berg verkozen
die het vrouwelijke had
van een boel die tussen rozen,
palmen en priëlen zat.

Onder gneiss en glimmerschist
zag hij Su Lin nu al zitten.
Tussen grijze lei en witte
dijen was een vage twist.

En hij hakte in een smalle
rotskloof naar haar knieën, wist
achter zich de avond vallen,
land en paarden in de mist.

Hoorde ook zijn vriend beweren:
niemand kan je meer vertellen
dan je stomme handen leren
als je ogen niet vervellen.

‘Niemand is een enkel beeld:
tussen jeuken en zich wrijven
heeft een meisje honderd lijven,
ieder lijf is weer verdeeld

in vergaansmaterialen,
zanderige okselwarme
wrakhoutgladde bovenarmen,
lippen levende garnalen

op een binnenhoofd van kurk,
zwaar soort soepvlies voor het buikje,
oogwit van een delftsblauw kruikje,
balen rijst voor haar gehurk...’

maar dit mummelend geluid
weefde als een draad in draden
raad waarnaar hij niet kon raden,
ging de knaap oor in, oor uit.

Aarbledak sloot dus geheel
beide rimpelige ogen.
Vreemd verlate vogels vlogen
de bomen in, wit, klein, en geel,

maar hij hoorde slechts wat vlerken
en de wind in lang dun gras.
Aan een snurken kon hij merken
dat hij niet meer wakker was.

Hij ontwaakte. Het was dag.
Onder een dode jas lag
de uitgeputte knaap
overhoop in diepe slaap.

Om zijn trillend jonge handen
waren slordige verbanden
gewikkeld en in zijn gezicht
lagen beide ogen dicht.

Het geurde naar gewonde steen.
Het klonk naar nieuwe woeste beken.
Aarbledak had om zich heen
maar nog niet omhoog gekeken

of hij wist al: 'ik zit in
de schaduw van een ongelogen
honderd dertig meter hoge
poedelnakende Su Lin!'

Zij was niet volslagen bloot:
sparren vormden een guirlande
van haar hals tot in haar handen,
van haar handen in haar schoot.

In de goedheid van haar ogen
groeiden bossen wilde kruiden
door gekeerde wind bewogen
om haar speelsheid aan te duiden.

Soms kan men een rotsblok wanen
vol van klompen klompjes klomp;
deze kuise, slanke romp
scheen gevuld met steenorganen.

In de welving van haar buik en
hoe die deukte bij haar arm
raadde hij tussen de struiken
lever, milt, en dikke darm.

En haar liefde vormde beken
waarin droeve dieren sliepen
die op knuffelingen leken
en geveerde vormen riepen.

Zeer gerieflijk te beminnen
was haar lichaam, uitgebreid
tot een onomhelsbaarheid
als van gonzen en godinnen.

Vele mensen stroomden samen,
stonden om de jongeling heen
te beroemen, te beramen.
Aarbledak verdween.

Nog jaren later was het beeld
een goede plaats om te dineren.
Tulpen en gebakken peren
werden op haar hoofd geteeld.

Omdat hopeloze paren
te pletter wilden van haar kruin
lag er nu een zere tuin
van prikkeldraad rondom haar haren.

In de kille jaargetijden
 kon men 's nachts het vallend puin
 in haar schoot neer horen glijden,
 nu op nare plaatsen bruin.

De jongeling, toen al een man,
 luisterde vaak in zijn bed
 naar dit verweren, haatte het,
 en kreeg er rimpels van

dat in Su Lins oorspronkelijk vlees
 iets was waar hij niet meer van wist
 dan zij die loeiden, hoog en hees,
 en paarden in de mist.

*Gordijnen waaien maar de mensen sterven
 waaien een vaasje van het raamkozijn.
 Wie zal voor dat aan scherven?
 Wie zal voor dat aan scherven slaat, gestorven zijn?*

*Voorwaar, de rozenstruiken en pioenen
 bewegen met onnodige gebaren.
 Mocht ik toch sterven van het zoenen
 mocht ik toch sterven van het zoenen van je haren.*

V

Misschien, dacht hij, woelde reeds toen
 in haar de oorzaak van haar dood
 en vreet als wij daar niets aan doen
 zich brullend bloot;

misschien dat zij tevreden zit
op een tevreden zieke pit
die tot een boom naar binnen groeit
en die nog kan gesnoeid.

Kon ik maar graven naar de bron
van het geheime zingen
dat in haar buik bewegen kon
en haar tot spreken dwingen.

Misschien dat zij een engel heeft
die vastgestoken in één tijd
haar worstelend lijfje openrijt
dat naar de toekomst leeft.

Als ik haar teder opereren
of als het moest in tweeën scheuren
kon binnen haar zomerkleren,
zou ik eerst genieten van de geuren

uit rode lippen in haar zij
en dan een ding van kwade kleuren
trots als een pauw naar buiten sleuren
en doden, hoopte hij.

Dus las hij het boek van Kadelbaard.
Een vrouw in hopeloze stand
was daarin afgebeeld, onthaard
en ernstig transparant.

Het voegen van de leverkwabben,
de linker long die zich door het hart
blijkbaar voortdurend zacht laat krabben
maakten hem in zijn huid benard.

Dat alles in elkander sloot
deed hem besluiten
dat men van binnen minder bloot
is dan van buiten.

Niet vol van bloed en heftigheid
zag hij nu Su Lin,
maar met een soort van deftigheid
binnen in.

Toen, naar de bron des doods op zoek,
kon hij zich niet bedwingen
en keek hij achter in het boek.
Daar zag hij vreemde dingen.

Hoe kort leefden haar cellen maar!
Zij stierf reeds tachtig malen!
Vaker nog dan haar wisselend haar
moest zich haar bips herhalen.

Zij goochelde giechelend in haar buik
met uren en organen,
zij was verwarrend, als een kruik
vol kogelbanen,

met een echtheid als van Doen, geluid,
Waterval, morgennacht;
van opvatting tot okselhuid
was zij een weke kracht

waarvan de bron niet hoefde ontbloot:
zij bleef zich zelf ontbloten.
Verzoend met deze kleine dood
vergat hij graag de grote.

Verslaafd aan haar fysiologie
vertrok hij naar de kust
en naar de stille wouden die
ook groeiden van wellust.

*Voorwaar, de rozenstruiken en pioenen
bewegen met onnodige gebaren.
Mocht ik toch sterven van het zoenen
mocht ik toch sterven van het zoenen van je haren.*

VI

Zij had een kamer in het bos
van ramen, bed, en deuren.
Er hing een dun gordijn in
los te wuiven als wilde geuren.

De rest van het huis was opgelost:
half omgezet tot perken,
half kaartenhuis van zerken
en zwaar bemost.

Hij zag haar eerder dan zij hem.
Haar broek was kalm en strak.
Hij lachte zelf om de stem
waarmee hij haar uitsprak.

(Laat ons opnieuw verlegen zijn,
vertrouwende dat het paar
alles, behalve erge pijn
deed met elkaar.)

Dit was een ander, oud seizoen,
er groeiden taaie blaren
glimmend van een schraapbare
oliesoort verfgroen.

Soms waren een paar bange
stengels een beetje bezig;
dan schenen bonte slangen
nauwelijks afwezig.

Soms viel een vruchtje op het dak,
een tor, een stukje bast en
als er wind was krasten
takken tegen een tak.

De grond was rijk aan fijn wit zand.
Hiervan woei dan even
een beetje op haar nek; zijn hand.
Meer zand. Minder leven.

Zij lagen slapend naast elkaar.
Een roofdier lag daar naast.
Wakende; de ogen raar
licht geel. Licht verbaasd.

Daarna bespraken zij de dood.
Hij zei: 'de hele boel,
wij, alles, geeft me een gevoel
- niet zwart, niet zwaar als lood,

niet als ballades waar de vrouw
zich Snikkend van Hem Scheurt -
maar om te liggen, hier, met jou,
totdat het slot gebeurt.'

‘Ik zou daar wel graag schoon bij zijn,
niet bah’ zei Su Lin zacht.
‘Het zand is rul, je buik is klein
en lang, lang is de nacht’

sprak hij en rekte zich geheel
beschaafd uit in haar armen.
‘Er wordt iets dodelijk licht geel’
zei Su Lin ‘in mijn darmen.’

‘Ik ook; er wordt gefietst op mij’
fluisterde hij, ‘iets bangs
wandelt verbazend in mijn zij,
voornamelijk overlangs;

het vet verteren breekt mij uit,
het voelt plezierig warm
waar de enzymen uit mijn darm
breken en tegen mijn huid.’

‘Hoe heerlijk’ mompelde Su Lin,
‘niet dat, maar dat je praat,
en dat ook onze liefde in
dit mengen niet vergaat.

Ik denk soms al met stukken tijd
vergaan tot kneedbare eeuwigheid;
kijk, er valt iets van je romp
binnen mij kwijt.’

‘Langwerpigheden uit mijn borst.’
‘Dank je’ zei zij, fluisterend.
Zo lagen zij, dooreen gemorst,
vergeurend. Luisterend.

‘Mijn hals lost op! Mijn dromen...’
riep hij opeens, ‘gaan los!’
Er staan vanavond bomen
er staan vanavond bomen in het bos!

En in hun lover scharrelen menselijke vlerken!
Kom eens kijken, zij zijn klaar om te vertrekken!
Hoe komen eensklaps onze eigen perken!
Onze eigen perken zonder hekken?

Gordijnen waaien, maar de mensen sterven,
waaien een vaasje van het raamkozijn!
Wie zal voor dat aan scherven,
wie zal voor dat aan scherven slaat, gestorven zijn...?’

Achttien in water, honderd drie in pijn,
honderden door nodeloze twist
zullen voordien gestorven zijn
als paarden in de mist.

De een valt vroom en traag uiteen,
de ander doet gehaast.
De een wordt een pias van been.
De ander wordt verbaasd.

Maar allen verdwijnen om een bocht,
dan zijn ze er al,
verspreiden zich als een vormloos vocht
door het heelal.

Vreemd hoe het paar dat ik bedacht
door mij is doodgegaan.
Tineke, Tineke, lig vannacht
dicht tegen mij aan.